

RAADSVOORSTEL

ter besluitvorming in de raad

Datum Raadsvergadering	: 27 september 2021/ 25 oktober 2021	Zaaknummer	: 1030580
Datum commissievergadering	: 13 september 2021/ 12 oktober 2021		
Raadscommissie	: Ruimte		
Portefeuillehouder	: Y.Koster-Dreese		
Onderwerp	: Toets- en afwegingskader voor het grootschalig opwekken van duurzame elektriciteit		

Voorstel

Het toets- en afwegingskader voor het grootschalig opwekken van duurzame elektriciteit vast te stellen.

Kernboodschap

De gemeente Montfoort heeft in de “Omgevingsagenda Lopikerwaard” en “Kaders lokale opwek duurzame elektriciteit” doelstelling vastgelegd wat betreft energie en klimaat. De algemene landelijke doelstelling zoals vastgelegd in de klimaatwet is het uitgangspunt voor de gemeente Montfoort, waarbij we in 2030 in ieder geval 50% van de benodigde elektriciteit in 2040 duurzaam moeten opwekken. Om hier invulling aan te geven stelt de gemeente Montfoort in het “toets- en afwegingskader voor het grootschalig opwekken van duurzame elektriciteit” (hierna het Afwegingskader) waar en onder welke voorwaarden er ruimte kan worden geboden voor zonnevelden en/of windturbines. Benadrukt wordt dat met het afwegingskader nog niet wordt vastgelegd dat grootschalige voorzieningen voor het opwekken van duurzame energie er ook daadwerkelijk komen. Het afwegingskader biedt “slechts” de ruimtelijke mogelijkheden waar het zou kunnen en waar niet. In de uiteindelijke procedures voor ruimtelijke ontwikkeling en vergunningverlening moet worden vastgesteld of plaatsing ook daadwerkelijk mogelijk is. Een definitieve toets aan overige wet- en regelgeving – bijvoorbeeld geluid en gezondheidsaspecten – is onderdeel van die procedures. In het afwegingskader is dit slecht op hoofdlijnen in beeld gebracht.

Tijdens een participatieproces is bij inwoners opgehaald waar zij kansen zien voor energieopwekking en onder welke voorwaarden. Dit is samen met de input van experts en stakeholders samengebracht in het afwegingskader waarin kaders worden gesteld over:

- Ruimtelijke en landschappelijke inpassing;
- Natuur en ecologie;
- Project participatie;
- Lokaal eigenaarschap;
- Gebied specifieke voorwaarden;

Deze voorwaarden en de eventuele vervolgstappen geven invulling aan de ambitie maar bieden ook sturing op landschappelijke inpassing en lokale betrokkenheid. Om tevens de grotere landschappelijke kwaliteit in de Lopikerwaard te borgen vormt het afwegingskader een onderdeel van een groter geheel dat de gemeente Woerden, Oudewater, Montfoort, Lopik en IJsselstein beslaat. Voor een uitgebreide samenvatting kunt u het afwegingskader zelf raadplegen.

Bijlage(n)

Bijlage 1 – Toets- en afwegingskader voor het grootschalig opwekken van duurzame elektriciteit
Bijlage 2 – Inspraaknota
Bijlage 3 – Resultaten online inloopavonden RES oktober 2020
Bijlage 4 – Resultaten vragenlijst oktober RES
Bijlage 5 – Vragen en antwoorden inloopavond 3 maart 2021
Bijlage 6 – Overzicht concept Toets- en afwegingskader voor het grootschalig opwekken van duurzame elektriciteit; publicatie IJsselbode 13 juli 2021

Aanleiding

De uitstoot van broeikasgassen (waaronder CO₂) door menselijk toedoen heeft meetbare en merkbare effecten op klimaat en milieu. Om de gevolgen te beperken moet de uitstoot van deze broeikasgassen wereldwijd worden teruggedrongen. Om die reden is de internationale gemeenschap in 2015 tot het klimaatakkoord van Parijs gekomen. Een akkoord dat in 2016 ook door Nederland is ondertekend. In navolging hiervan is gewerkt aan een nationaal Klimaatakkoord (2019) dat als doel stelt om de CO₂-uitstoot in 2030 met de helft te verminderen ten opzichte van 1990.

Onderdeel van de afspraken uit het klimaatakkoord is dat we het gebruik van fossiele brandstoffen beperken. Voor 2030 is afgesproken om 91 TWh duurzame elektriciteit op te wekken. Hiervan wordt 35 TWh opgewekt met grootschalig zon op dak, zonnepanelen en windturbines op land. De 30 energie/RES-regio's in Nederland zijn hier gezamenlijk voor verantwoordelijk. Montfoort werkt samen in de regio U16 waar in het conceptbod de ambitie is vastgelegd om in 2030 1,8 TWh bij te dragen aan de nationale opgave. Om dit te halen zal elke gemeente een bijdrage moeten leveren. Bij het vaststellen van het concept bod RES U16 is niet bepaald wat iedere gemeente moet bijdragen. In het afwegingskader maken we dit wel concreet. Omdat de landschappelijke effecten van zonnepanelen en windturbines verder reiken dan de gemeentegrenzen is bij de totstandkoming van het afwegingskader uitgebreid samengewerkt met de regio Lopikerwaard gemeenten (Woerden, Oudewater, Montfoort, Lopik en IJsselstein). Op die wijze is het landschap van de Lopikerwaard zo veel mogelijk als één samenhangend landschappelijk gebied beschouwd en is invulling gegeven aan de principes uit de Lopikerwaard agenda.

De participatie heeft grotendeels plaats gevonden in de periode dat er – strenge – beperkingen golden i.v.m. het coronavirus. Daarom heeft veel participatie digitaal plaatsgevonden. De laatste bewonersavond van 3 maart jl. was bedoeld om het concept afwegingskader toe te lichten. Het idee was om het concept afwegingskader tussentijds niet meer aan te passen maar ongewijzigd aan te bieden aan de gemeenteraad. Dit om te voorkomen dat er verschillende versies naast elkaar zouden gaan bestaan.

Echter, op 15 maart jl. heeft de gemeenteraad de motie “verzoek tot nieuwe planning m.b.t. RES” aangenomen, waarbij het college onder andere verzocht wordt tot extra consultatie en participatie.

Deze consultatie en participatieronde heeft plaatsgevonden door het afwegingskader ter inzage te leggen. Er zijn hierdoor geen wezenlijke wijzigingen geweest in het afwegingskader. Voor een uitgebreide verwijzing kunt u terecht in de bijlage 2 - Inspraaknota.

Gewenst resultaat

Met het afwegingskader maakt de gemeente Montfoort beleidsmatige ruimte voor het opwekken van duurzame elektriciteit met zonnepanelen en/of windturbines. Voor het gebied waar de voorkeursvariant op zit betekent dit dat initiatieven voor zonnepanelen en/of windturbines zich kunnen melden bij de gemeente. Voor andere gebieden betekent dit dat het op dit moment geen zin heeft om een plan te maken en/of in te dienen. Daarmee ontstaat er voor alle partijen – zoals inwoners, grondeigenaren, ontwikkelaars etc. – duidelijkheid over de ruimtelijke (on)mogelijkheden van voorzieningen van opwek van duurzame elektriciteit.

Argumenten / Toelichting

Met de uiteindelijke opwek van duurzame elektriciteit die hiermee beoogd wordt neemt de behoefte aan elektriciteit uit fossiele bronnen af wat zorgt voor een reductie in de uitstoot van broeikasgassen. Deze reductie is nodig om de nationale en internationale doelstellingen en ambities op het gebied van energie en klimaat te realiseren en de opwarming van de aarde te beperken.

De gemeente heeft als lokale overheid geen specifieke doelstelling, maar is wel mede verantwoordelijk voor het realiseren van de klimaatdoelstellingen zoals vastgelegd in de klimaatwet. Simpel gezegd komt het er op neer dat we “ons” energieverbruik in de toekomst duurzaam moeten gaan opwekken. Maar hoeveel “ons” energieverbruik exact is kan niet bepaald worden. Het energieverbruik in de gemeente Montfoort is bekend maar dat is een optelsom van alle aansluitingen in de gemeente. Inwoners en ondernemers maken namelijk ook gebruik van energie buiten de gemeentegrenzen. Veel inwoners van Montfoort werken buiten de gemeente, gaan buiten de gemeente op vakantie, leggen bezoeken af buiten Montfoort etc. En uiteraard geldt dat ook andersom, mensen die niet woonachtig zijn in Montfoort maken wel gebruik van energie dat via “Montfoortse” meters meetelt voor het verbruik in Montfoort. Het voorgaande geeft aan dat we de opgave niet kunnen verengen tot een puur lokale opgave. Uiteindelijk is het een wereldwijde opgave die via landelijke doelstelling uiteindelijk wordt vertaald in een lokale opgave. De mate waarin de lokale gemeenschap een bijdrage kan leveren aan die opgave wordt voor een belangrijk deel bepaald door omgevingsfactoren. In hoog stedelijk gebied zijn er minder mogelijkheden dan in ons landelijke gebied.

Scope

Het afwegingskader is bedoeld om een balans te vinden tussen het “moeten” (Klimaatwet), het “kunnen” (de technische uitgangspunten) en het “willen” (maatschappelijk en landschappelijk draagvlak). Hierin worden uitgangspunten met betrekking tot de *ruimtelijke* mogelijkheden geboden.

Wijze van opwek

Het afwegingskader geeft richting en sturing in de opwek van duurzame energie. Het afwegingskader stelt niet alleen waar en hoeveel ruimte de gemeente Montfoort wil bieden voor duurzame elektriciteit opwek. In het afwegingskader wordt ook stilgestaan bij de landschappelijke, ecologische en maatschappelijke voorwaarden. Deze voorwaarden geven houvast en mogelijkheid tot sturing op goede landschappelijke inpassingen en lokale betrokkenheid bij lokale energieprojecten. De voorwaarden die hieraan gekoppeld zijn vormen een leidraad bij de beoordeling, totstandkoming, exploitatie en ontmanteling van energieprojecten. Dit biedt duidelijkheid aan zowel inwoners als projectontwikkelaars in wat zij kunnen verwachten en hoe de gemeente omgaat met initiatieven voor hernieuwbare elektriciteitsprojecten.

Samenwerking

Het afwegingskader is opgesteld in nauwe samenwerking met de gemeente Woerden, Oudewater, Lopik en IJsselstein. Op deze manier willen we zoveel mogelijk dezelfde voorwaarden stellen aan hernieuwbare elektriciteitsprojecten. Daarnaast hebben we op deze wijze de gemeentegrens overschrijdende landschappen als een samenhangend geheel beschouwd en gezamenlijk gemeentegrensoverschrijdende zoekgebieden aangewezen.

Deze gezamenlijke aanpak leidt ertoe dat we in de Lopikerwaard kiezen voor een clustering van windmogelijkheden. Deze volgen reeds bestaande dynamische structuren als de snelwegen A12 en A2 en het bedrijventerrein de Copen waar reeds drie turbines staan. Voor zonnevelden hanteren we (grotendeels) dezelfde landschappelijke inpassingsvoorwaarden waarbij er rekening wordt gehouden met de agrarische, ecologische en landschappelijke waarden van het landschap. Op die wijze borgen we een vergelijkbare inpassing van de zonnevelden in de gehele Lopikerwaard.

Kanttekeningen en alternatieven

Voor de realisatie is de gemeente afhankelijk van derden. Het afwegingskader stelt alleen in welke gebieden en onder welke voorwaarden de gemeente ruimte wil bieden voor zonnevelden en/of windmolens. Voor de realisatie en voorstellen voor specifieke locaties is de gemeente echter grotendeels afhankelijk van projectontwikkelaars, energiecoöperatie(s) en grondeigenaren. Daarnaast zijn de aansluitmogelijkheden op het elektriciteitsnetwerk wel grofmazig verkend maar nog niet in detail uitgewerkt. Vooral de mogelijkheden om zon-op-dak aan te kunnen sluiten zijn niet uitgewerkt in specifieke gebieden. Bekend is dat de totale restcapaciteit in de diverse netvlakken beperkt is maar of in ieder netvlak de restcapaciteit volledig kan worden benut is nog niet bekend. Dat zal afhangen van het aantal geschikte daken in het betreffende netvlak. Het afwegingskader biedt om die reden dan ook geen garanties dat de ambities worden gehaald.

Technische uitgangspunten

De gemeente Montfoort is een landelijke gemeente waarbij de potentie voor het grootschalig opwekken van duurzame energie groot is, als alleen gekeken wordt naar de technische uitgangspunten. Onder technische uitgangspunten wordt ook het provinciale beleid geschaard. Voor het overige is onder voorwaarden nagenoeg overal opwek van duurzame energie mogelijk. Maar het afwegingskader gaat niet alleen uit van technische mogelijkheden maar ook van de landschappelijke en maatschappelijke mogelijkheden. Er is getracht een balans tussen deze aspecten te vinden.

Provincie

De provincie behoudt echter de mogelijkheid om met een zogenaamd inpassingsplan het afwegingskader te overrulen en een vergunning te verlenen in een ander gebied of onder andere condities. Dit geldt vooral voor windenergie. De kans dat de provincie Utrecht gebruik gaat maken van deze bevoegdheid zal toenemen als een gemeente geen bijdrage wil/gaat leveren aan de totale opgave in de regio. De kans is nagenoeg 100% als een gemeente geen enkele bijdrage wil leveren. Het gaat hierbij niet alleen om de hoogte van de bijdrage maar ook om de manier waarop een gemeente invulling wil geven aan de opgave.

Netbeheerder

Voor de netbeheerder is een verhouding van 80% windenergie en 20% energie uit zon per aansluiting (stekkerdoos) ideaal. Als het aandeel windenergie in de energiemix daalt, en het aandeel zonenergie diensgevolge stijgt, zijn de kosten om het net aan te passen substantieel hoger en uiteindelijk betaalt de consument die kosten via de netkosten. De provincie zal ook dit aspect mee laten wegen bij de beoordeling of een gemeente de gewenste bijdrage levert.

Lokaal eigendom

Het verankeren van lokaal eigendom bij zonnevelden en windturbines is bij nagenoeg alle projectontwikkelaars een gangbare praktijk zij het wel een met uitdagingen. Juridisch gezien is lokaal eigendom op basis van de huidige wetgeving echter niet af te dwingen. Het is nog onbekend of hier verandering in komt en zo ja welke bevoegdheden dit met zich meebrengt. Het thema lokaal eigendom kan op meerdere manieren worden vormgegeven en is bijvoorbeeld niet exclusief voorbehouden aan een lokale energiecoöperatie. Ook de gemeente kan in principe (mede)eigenaar worden om de meeste invloed te hebben op de besteding van de opbrengsten van een energieproject.

Financiën

Het vaststellen van het Kader zelf heeft geen financiële consequenties. De kosten voor het opstellen van het Kader en proces daarom heen worden betaald uit de middelen die de gemeente voor dit doel van het Rijk heeft gekregen. In de najaarsnota worden de exacte bedragen opgenomen. Ook voor het vervolgproces waaronder monitoring en het opstellen van kaders ten behoeve van landschappelijke inpassing zullen middelen nodig zijn. Op dit moment is nog niets te zeggen over de hoogte van het bedrag en of de Rijksmiddelen toereikend zijn. Later in het proces worden kosten die gemaakt worden ten bate van het participatie onderdeel van de plankosten verhaald op de uiteindelijke initiatiefnemer.

Juridische gevolgen

Om het toets- en afwegingskader voor het grootschalig opwekken van duurzame elektriciteit juridisch te borgen is er een integratie met de Gemeentelijke Omgevingsvisie (GOVI) noodzakelijk. Deze integratie is in afwachting van uw besluit inmiddels voorbereid.

Planning en aanpak

Op basis van het Kader kunnen partijen als een energiecoöperatie en/of projectontwikkelaar(s) verkennen of in Montfoort zonnevelden en/of windturbines tot ontwikkeling te brengen zijn. De invulling van de opbrengsten voor de gemeenschap is hierbij een belangrijke onderwerp. In de ideale situatie wordt het een project van, door en voor inwoners en ondernemers.

De lokale energiecoöperatie(s) en energiemaatschappij(en) kunnen hier een rol in vervullen maar zijn niet de exclusieve partner van de gemeente. Omdat de gemeente geen 100% eigenaar zal worden van een project is er altijd een energiemaatschappij en/of ontwikkelaar nodig om een project te kunnen realiseren. Een energiecoöperatie kan wellicht een rol spelen om het lokale eigenaarschap in te vullen maar dat is niet op voorhand een harde voorwaarde.

Uiteindelijk moet de samenwerking tussen partijen leiden tot een projectvoorstel.

Wanneer het projectvoorstel past binnen de gestelde kaders kan de planologische procedure worden gestart. Deze procedure zal vergelijkbaar zijn met de huidige bestemmingsplanprocedure maar hoogstwaarschijnlijk wordt het een procedure onder de Omgevingswet. Alle onderzoeken die nodig zijn om een vergunning te kunnen verlenen komen ook in deze procedure aan de orde.

De gemeenteraad blijft het verantwoordelijke orgaan in de ruimtelijke procedure(s). Dit kan inhouden dat een project toch door gaat ondanks dat – een deel van de - inwoners tegen het project zijn. De energietransitie is een grote maatschappelijke opgave waar de gemeenteraad altijd een afweging moet maken tussen algemeen en individueel belang. En zoals bij de kanttekeningen al opgemerkt; ook de provincie kan altijd nog de gemeente – en dus de inwoners – overrulen.

Naast de zonnevelden en windturbines vormen zonnepanelen op daken een belangrijk onderdeel om de ambitie van 2030 te realiseren en dan in het bijzonder de grootschaligere zon op dakprojecten. In de regio Lopikerwaard verband zijn we een verdieping aan het uitvoeren naar de potentie van zon op dak. Hierbij brengen we niet alleen de potentiële daken in beeld maar wordt ook gekeken naar de aansluitmogelijkheden op het elektriciteitsnet en andere drempels die bedrijven ervaren voor het realiseren van zon op dak. Op basis hiervan willen we samen met de Lopikerwaard gemeenten kijken hoe het potentieel van zon op dak kan worden verzilverd en hoe we bedrijven/organisaties kunnen ontzorgen. Hierbij kan onder andere worden gedacht aan een aanjager zon op dak die namens een aantal gemeenten in gesprek gaat met bedrijven om de mogelijkheden van zon op dak te verkennen en bedrijven aan elkaar koppelt om de netaansluitingskosten te delen. Wij verwachten u in de 1^e helft van 2022 nader te informeren over de aanpak van grootschalig zon op dak.

Communicatie / Participatie

De communicatie om te komen tot het afwegingskader is uitvoerig omschreven in het afwegingskader zelf. Naast de initiële communicatie en participatietrajecten heeft naar aanleiding van de motie "verzoek tot nieuwe planning m.b.t. RES" het afwegingskader ter inzage gelegen. In deze periode is uitvoerig gecommuniceerd via social media, de gemeentepagina en lokale dagbladen (zie bijlage 6). De bijgevoegde Nota van Inspraak is de uitwerking van deze laatste stap in het proces tot uw uiteindelijke besluitvorming.

Relatie met duurzaamheid / Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Met het afwegingskader maakt de gemeente Montfoort beleidsmatige ruimte voor het opwekken van duurzame elektriciteit met zonnevelden en/of windturbines.

Toets inclusiviteit

Niet van toepassing.

Montfoort, 24 augustus 2021

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN MONTFOORT,
de secretaris, de burgemeester,

M.H. van der Veer

mr. P.J. van Hartskamp-de Jong

RAADSBSLUIT

In de openbare vergadering van 25 oktober 2021 de gemeenteraad besloten *):

1. Geen windmolens (turbines) hoger dan 20 meter te plaatsen op het grondgebied van de gemeente Montfoort anders dan reeds in het vigerende bestemmingsplan buitengebied Montfoort is toegestaan.
2. De mogelijke locaties voor windturbines niet op te nemen in het toets- en afwegingskader voor het grootschalig opwekken van duurzame energie;
3. Het toets- en afwegingskader voor het grootschalig opwekken van duurzame elektriciteit vast te stellen met daarbij de volgende aanvullende voorwaarden voor projecten van grootschalige opwek op het vlak van zonne-energie:
  - Montfoort volgt de zonneladder met uitzondering van trede 4:
    - Trede 1. zonnepanelen op daken en gevels
    - Trede 2. zonnepanelen op onbenutte terreinen in bebouwd gebied
    - Trede 3. zonnepanelen in landelijk gebied met dubbelfunctie: natuurfunctie of landbouwfunctie.
    - Trede 4. zonnepanelen in landelijk gebied
  - Trede 1 heeft de prioriteit boven trede 2 en 3.
  - De biodiversiteit van de omgeving en de biodiversiteit van de bodem mogen niet worden aangetast. Na verwijdering van het zonnenveld moet de bodemgesteldheid minimaal dezelfde kwaliteit hebben als voorafgaand aan plaatsing van het zonnenveld.
  - Water, wegen en paden worden niet gezien als geschikt voor opwek van zonne-energie.
  - Zonnepanelen dienen aantoonbaar te voldoen aan:
    - Internationaal geldende arbeidsvoorwaarden, dus kinderarbeid- en slaafvrij.
    - Circulaire standaarden, wat betekent dat er geen downcycling van grondstof plaatsvindt maar het principe van cradle2cradle wordt toegepast
  - Het karakter van de open polder mag niet worden aangetast
  - Initiatiefnemer voert een gedegen participatie traject. Met de uitkomst van de participatie wordt terdege rekening gehouden in het al dan niet toekennen van de vergunning.
  - Van projecten anders dan trede 1 moet minimaal 50% van de financiële opbrengst direct of indirect terecht komen bij inwoners woonachtig in gemeente Montfoort. Als de initiatiefnemer de 50% niet kan aantonen dient hij te onderbouwen waarom dit het geval is en welk percentage hij wel haalt.
  - Vergunning wordt gegeven voor maximaal 20 jaar en wordt niet automatisch verlengd.
  - Na afloop van de vergunning krijgt de locatie de oorspronkelijke bestemming
  - Er worden niet meer vergunningen voor zon- en windprojecten verstrekt dan nodig zijn voor de opwek van elektriciteit voor de eigen behoefte in gemeente Montfoort.
  - Aan de beschrijving in dit raadsvoorstel kan door de initiatiefnemer geen enkel recht ontleend worden voor wat betreft de leveringsomvang. De eindbeslissing over het toekennen van de opdracht blijft voorbehouden aan de raad.

*) na amendering

de griffier,

drs. M. Lucassen

de voorzitter,

mr. P.J. van Hartkamp-de Jong